

Gi-ga-groen!

De Kinderboekenweek geeft kinderen toegang tot de verbeeldingskracht van taal. Stimuleer die verbeeldingskracht met dit gratis lespakket rond het thema *Gi-ga-groen!*

Elke les koppelt een thematitel aan een creatieve opdracht. De lessen vormen samen een project voor de hele school dat niet alleen draait om het plezier in lezen maar ook om het ontwikkelen van de eigen creativiteit.

Dit lespakket wordt je aangeboden door Kunstgebouw, Filmhub Zuid-Holland en Probiblio en is in opdracht samengesteld door Leontien Apekrom. De illustraties bij de lessen zijn gemaakt door Annelies Suyker.

We wensen jullie een inspirerende Kinderboekenweek!

TIP

Filmhub Zuid-Holland heeft voor elke groep een filmsnack: een korte filmles binnen het thema. De filmlessen vind je in **LessonUp**.

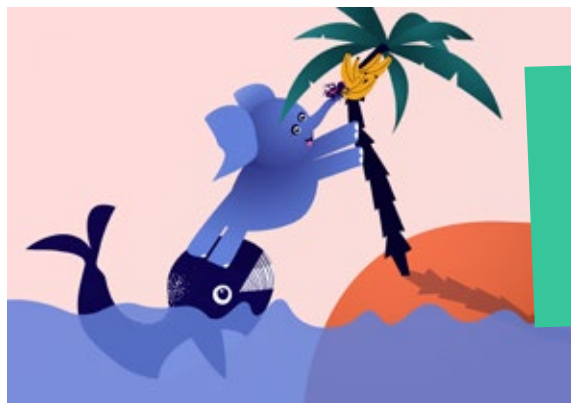
VUL IN EN WIN!

Wat vind je van dit lespakket? Wat werkt goed en wat kan beter? Wij horen het graag! Vul **de enquête** online in. Onder de respondenten verloten we het boek *Kunsthelden* van Barbara Jonckheer en het boek *Ik ben een kunstenaar* van Marta Altés.

Creatieve lessen Kinderboekenweek 2022

Thema: Gi-ga-groen!

GROEP 1-2
BOEK: **Anansi de spin - Sterker dan Olifant**
AUTEUR: Iven Cudogham
ILLUSTRATOR: Moldybyrd Studio
ONDERWERP: dieren, samenwerking

GROEP 3-4
BOEK: **De boom met het oor**
AUTEUR: Annet Schaap
ILLUSTRATOR: Philip Hopman
ONDERWERP: natuurbeleving, het oor

GROEP 5-6
BOEK: **Silas en de wolf**
AUTEUR: Selma Noort
ILLUSTRATOR: omslag - Martijn van der Linden,
binnenkant - Selma Noort
ONDERWERP: natuurbeleving, de wolf

GROEP 7-8
BOEK: **Elke dag broerdag**
AUTEUR: Tineke Honingh
ILLUSTRATOR: omslag - Bij Barbara, landkaart en
stamboom - Jeannette Steenmeijer
ONDERWERP: natuurbeleving, stamboom

Les voor groep 1-2

BOEK: *Anansi de spin - Sterker dan Olifant*

AUTEUR: Iven Cudogham

ILLUSTRATOR: Moldybyrd Studio

ONDERWERP: dieren, samenwerking

Omschrijving les: Anansi de spin daagt Olifant uit voor een wedstrijd touwtrekken. Met behulp van mevrouw Walvis wint Anansi. Kunnen de drie dieren hun krachten ook bundelen en samenwerken? Met je klas ga je de drie dieren helpen bij een nieuwe uitdaging. Jullie spelen de oplossingen na met speelgoedieren. Deze scènes leg je samen met je groep vast op film.

TIJD: 40 - 60 minuten

RUIMTE: klaslokaal

MATERIAAL:

- boek *Anansi de spin - Sterker dan Olifant*
- speelgoedieren: een spin, een olifant & een walvis (fijn als de dieren ook klein, groot, grootst zijn). Denk aan kunststof dieren, Playmobile, Duplo of knuffels
- bananen (denk aan kunststof fruit, Playmobile, Duplo of teken of boetseer zelf een banaan)
- een mobiel of tablet met filmfunctie of een filmcamera
- een plant
- extra materiaal dat voorhanden ligt in de klas, wat de leerlingen kunnen gebruiken bij het uitbeelden van hun oplossing

Deze les sluit aan bij:

- kerndoelen Kunstzinnige oriëntatie.

Vorbereiding

- Lees van tevoren het boek *Anansi de spin - Sterker dan Olifant* aan de klas voor. Je kunt dit verspreid over een paar dagen doen, bijvoorbeeld wanneer de leerlingen hun pauzehap eten.
- Richt een filmhoek in met een plant met daarin een trosje bananen, lucht, zee, een eiland en de drie dieren. Zie foto bijlage 1. Je kunt dit, afhankelijk van je groep, ook samen met een paar oudere leerlingen doen.
- Print de afbeeldingen van de dieren en eigenschappen uit bijlage 2, 3, 4 en 5 op A3-formaat.
- Leg de overige materialen, voorafgaand aan de les, klaar in het lokaal.

STAP 1: Oriënteren - Waar gaat het boek over?

TIJD: 5 minuten

Lees en vertel: Anansi de spin probeert bananen uit een hele hoge boom te plukken. Tijdens het klimmen ziet Anansi mevrouw Walvis zoeken naar haar walvisjong. Vanuit de boom kan Anansi haar walvisjong achter een zandbank zien zwemmen. Als dank belooft mevrouw Walvis om Anansi te helpen wanneer Anansi ooit hulp nodig heeft. Niet zoveel later heeft Anansi hulp nodig. Olifant griste alle bananen voor Anansi's neus weg. Anansi werd boos en daagde Olifant uit voor een touwtrekwedstrijd. Anansi won met behulp van mevrouw Walvis die stiekem vanuit zee aan het touw trok. Olifant had niets door. Als prijs plukte Olifant bananen voor Anansi.

Bespreek: *Hadden jullie verwacht dat Anansi de spin zou winnen van Olifant? Waarom wel/niet? Bespreek enkele antwoorden. Zo zie je maar, door een slimme oplossing leek spin Anansi sterker.*

Vertel: *We gaan onderzoeken of een spin, een olifant en een walvis ook met elkaar kunnen samenwerken. Ze kunnen alle drie bijzondere dingen.*

STAP 2: Onderzoeken - Wie is de sterkste, de slimste, de snelste?

TIJD: 10 minuten

Bespreek: Ga met de leerlingen bij de filmhoek zitten of leg de spin, olifant en walvis in het midden van de kring. Noem steeds een eigenschap van een spin, walvis of olifant en wijs een leerling aan die het dier mag pakken dat die eigenschap of kwaliteit heeft. Vraag de leerling waarom hij of zij dat dier heeft gekozen. Soms zijn er ook meerdere keuzes mogelijk.

Welk dier kan het beste een web spinnen?

Welk dier kan het beste trompetteren?

Welk dier kan het beste zwemmen?

Welk dier is het lichtst?

Welk dier is het kleinst?

Welk dier kan goed water spuiten?

Welk dier kan het beste een draad maken?

Welk dier is erg snel?

Welk dier is het grootst?

Welk dier kan het beste golven maken?

Welk dier kan het beste klimmen?

Welke dier is het sterkst?

TIP

Vraag eerst naar de eigenschappen waarbij maar één goed antwoord mogelijk lijkt. Vraag dan naar eigenschappen die bij meerdere dieren kunnen horen. Vraag hierbij goed door: waarom heeft de leerling bijvoorbeeld de olifant gekozen als het dier dat het beste golven kan maken en niet de walvis?

TIP

Print de drie foto's en de eigenschappen van bijlage 2, 3, 4 en 5 uit op A3-formaat en knip en plak de eigenschappen bij de foto's van dieren. Hang de afbeeldingen op in de klas. Bijvoorbeeld in de buurt van de filmhoek. Zo blijven de antwoorden zichtbaar in de klas en bij stap 3.

STAP 3: Doen - Samenwerken: speel en film de oplossing!**TIJD: 15 minuten per groepje**

Deel de leerlingen in groepjes van drie in. Laat de leerlingen een vrije-keuze-activiteit doen (puzzelen, poppenhoek, bouwen, enzovoort, activiteiten die de leerlingen gewend zijn zelfstandig te doen) zodat je als leerkracht de kleine groepjes kunt begeleiden bij het verzinnen van een oplossing en het spelen van een scène.

Bespreek en laat zien: *In het boek werkt Anansi met mevrouw Walvis samen om te winnen met touwtrekken van Olifant. Nu gaan Olifant, Anansi de spin en mevrouw Walvis samenwerken om een tros bananen te krijgen. Laat de leerlingen de filmhoek zien terwijl je het 'probleem' uitlegt.*

De bananen hangen in de hoogste bananenboom ooit gezien op een onbekend eiland. Olifant kan er niet bij met haar slurf, mevrouw Walvis kan niet uit het water komen en spin Anansi zou er dagen over doen om de boom in te klimmen. Hebben jullie een idee hoe Olifant, mevrouw Walvis en spin Anansi deze bananen te pakken kunnen krijgen?

TIP

Komen de kinderen niet op gang met een eigen idee? Stel de leerlingen dan de vragen uit bijlage 6 om hen op weg te helpen.

Leg uit: *Jullie gaan met je groepje een oplossing verzinnen voor het probleem. Hoe kunnen de drie dieren samenwerken om tóch de bananen te krijgen?*

Begeleid: Laat de groepjes leerlingen om de beurt naar de filmhoek komen om hun oplossing uit te beelden met de dieren. Help de leerlingen hierbij. *Wat wordt jullie oplossing? Wat doet Olifant? Hoe kunnen we dat uitbeelden? Wat doet Anansi de spin? Zet spin maar neer zodat het duidelijk is wat spin doet. En wat doet walvis?* Als de leerlingen een oplossing hebben bedacht en dit kunnen uitbeelden, film je de scène. De leerlingen mogen hierbij ook geluid maken en vertellen wat de dieren doen.

TIP

Je kunt ook iedere dag een filmpje met een ander groepje maken en zo de activiteit spreiden over een paar dagen. Vooral handig wanneer je geen klassenassistent of duo-partner hebt die de kinderen kan helpen tijdens de vrije-keuze-activiteiten.

STAP 4: **Reflecteren - De oplossingen!**

TIJD: **10 minuten**

Bereid voor: Aan het einde van de Kinderboekenweek is elk groepje aan de beurt geweest. Zet voor de laatste dag alle filmpjes klaar in een mapje dat via je digibord te openen is. Of koppel je camera/telefoon/tablet direct aan je computer als dit mogelijk is. Speel de filmpjes af en bekijk ze met je klas. Bijvoorbeeld tijdens het eten van de fruithap.

Bespreek: Stel de leerlingen enkele reflectievragen en bespreek deze met de groep. Bijvoorbeeld: *Welke oplossing vind je erg handig? Welke oplossingen vind je grappig? Bij welke oplossingen doen alle drie de dieren evenveel? Vraag verder door vragen te stellen als: Waaraan zie je dat volgens jou? Wat zie je waardoor je moet lachen?*

Rond af: *Zo zie je maar, wie niet sterk is moet slim zijn, maar ook kunnen samenwerken.*

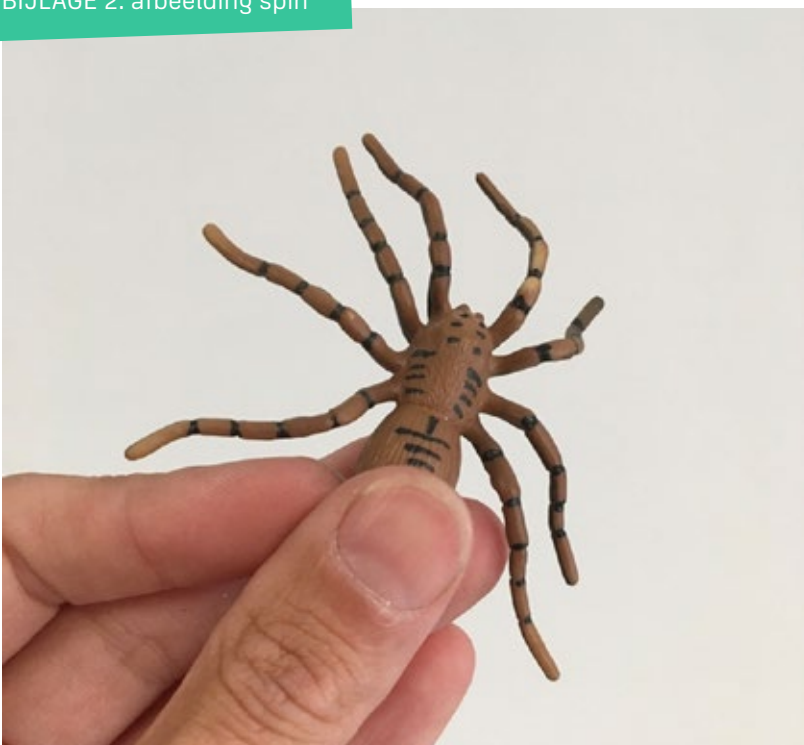
TIP

Laat de filmhoek tijdens de Kinderboekenweek staan zodat de leerlingen er ook in kunnen spelen tijdens vrije-keuze-speelmomenten.

BIJLAGE 1: voorbeeld filmhoek

BIJLAGE 2: afbeelding spin

BIJLAGE 3: afbeelding olifant

BIJLAGE 4: afbeelding walvis

een web

trompetteren

zwemmen

licht

is het kleinst

goed water spuiten

beste een draad

snel

grootst

golven maken

klimmen

sterk

- Een walvis heeft een spuitgat, waarvoor zou de walvis dat kunnen gebruiken?
- Kunnen de dieren op elkaar staan?
- Welk dier zou de boom kunnen schudden zodat de bananen eruit vallen?
- Welk dier kan er een web spinnen om de bananen op te vangen?
- Welk dier kan de bananen uit het water halen als die in de zee vallen?
- Welk dier kan door een ander dier hoog in de boom geslingerd worden?
- Welk dier zou heel hard tegen het eiland aan kunnen zwemmen zodat de bananen uit de boom vallen?

Les voor groep 3-4

BOEK: **De boom met het oor**

AUTEUR: Annet Schaap

ILLUSTRATOR: Philip Hopman

ONDERWERP: natuurbeleving, het oor

Omschrijving les: “Als je een oor wilt, piep! Ga dan naar de boom.” In het park staat een boom met een oor. Een boom die luistert naar de jongen. Een jongen die thuis niet gehoord wordt, vindt een luisterend oor in de natuur. Zouden de bomen bij school ook goed kunnen luisteren? Hoe ziet een oor van een boom eruit? En wat zou je aan de boom vertellen?

TIJD: 45 minuten

RUIMTE: klaslokaal en buiten

MATERIAAL:

- boek *De boom met het oor*
- 1 stukje boetseerwas* van ongeveer 1 bij 2 cm per leerling. Snijd deze van tevoren met een simpel keukensnijmesje (of een ander boetseermateriaal zoals klei)
- 1 placemat per leerling (of een velletje papier)
- boetseergereedschap (of cocktailprikkers, ijsstokjes e.d. zie bijlage 1)
- een boom op het schoolplein, of 1 stukje schors per leerling
- snoetendoekjes, 1 doekje per leerling om de handen schoon te maken

*Boetseerwas is te koop bij de meeste grote leveranciers van creatieve schoolmaterialen en kost in verhouding ongeveer hetzelfde als een brood klei. Bijvoorbeeld via deze [website](#).

Deze les sluit aan bij:

- kerndoelen Kunstzinnige oriëntatie.
- kerndoelen Oriëntatie op jezelf en de wereld.

Voorbereiding

- Lees van tevoren het boek *De boom met het oor* aan de klas voor. Je kunt dit verspreid over een paar dagen doen, bijvoorbeeld wanneer de leerlingen hun pauzehap eten.
- Verzamel stukken schors met de kinderen tijdens een buitenactiviteit als je geen boom op het schoolplein hebt staan. Of vraag de leerlingen zelf een stuk schors of een wat dikkere tak mee te nemen naar de les.
- Leg de materialen, voorafgaand aan de les, klaar in het lokaal.

STAP 1: Oriënteren - Waar gaat het boek over?

TIJD: 10 minuten

Lees en vertel: De jongen heeft een ontdekking gedaan die hij graag met iemand wil delen. Maar niemand lijkt tijd te hebben om te luisteren. Zelfs de dieren die hij tegenkomt niet. Maar de dieren sturen hem wel door naar het park, want daar staat een boom met een oor. Een boom waaraan dieren en mensen hun verhalen kunnen vertellen. Zo vertelt de kever over zijn verdriet om zijn vriendin. En de jongen kan uiteindelijk zijn ontdekking delen: hij is niet meer de kleinste van de klas!

Bespreek: *Kennen jullie dat gevoel, dat je óntzettend graag iets wilt vertellen, maar dat er niemand in de buurt is om het aan te vertellen? Bespreek één of twee reacties uit de klas. Vraag hierbij door. Hoe voelde je toen? Wat vond je daar zo leuk aan?*

Leg uit: *Hoe fijn zou het zijn om zelf een boom met een luisterend oor te hebben op school? Wij gaan in deze les ons eigen luisterend oor maken. Een plek waar je altijd je verhaal kwijt kunt.*

STAP 2: Onderzoeken - Voelen en kijken?

TIJD: 10 minuten

Leg uit en laat zien: *We gaan een oor maken van was. Was is een soort klei. Het wordt warm tussen je handen. Hoe warmer de was wordt, hoe beter je de was kunt kneden tussen je vingers. Laat dit zien door een klein stukje was te vervormen.*

Bespreek: *Voordat jullie zelf gaan boetseren, gaan we naar elkaars oren kijken. Wat valt je op aan de vorm? (Ronde vormen, een oorlel, een kommetje, een soort kronkelende gangetjes.) Hoe zou een oor van een boom eruitzien? Anders dan onze oren? En wat zou er dan anders zijn? (De vorm, textuur van schors, misschien groeit er een blaadje uit?)*

TIP

Je kunt ook de afbeeldingen van oren laten zien uit bijlage 1. Dierenoren ter inspiratie laten zien kan ook.

STAP 3: Doen - Boetseren

TIJD: 15 minuten

Deel uit en laat zien: Start **het filmpje** uit bijlage 2. Daarin is te zien hoe je de was kunt boetseren. Iedere leerling krijgt een blokje was en een placemat of velletje papier en start met kneden.

Boetseertips met was: Werk met je vingertoppen, knijp, pers, trek en draai.

TIP

Wanneer je met klei in plaats van was werkt, is het belangrijk dat de leerlingen het oor uit één stuk klei kneden. Dus zonder losse stukjes klei op het oor te plakken. Losse stukjes zullen namelijk bij de meeste soorten klei van het werk af vallen wanneer de klei droogt. Ook zal de meeste klei niet aan stukken schors blijven plakken. Wel kun je de oren van klei vastplakken met alleslijm of andere sterke lijm wanneer de klei is gedroogd.

Leg uit en laat zien: Om de kronkelende gangetjes van je oor te maken kun je ook gebruikmaken van boetseergereedschap of kosteloos materiaal zoals ijsstokjes, een vork of cocktailprikkers (voor meer opties zie foto bijlage 3). Laat dit zien en deel daarna gereedschap uit.

Loop langs en help: Ga de leerlingen langs om hen individueel te helpen. Stimuleer de leerlingen om na te denken over hoe hun oor eruitziet.

Bespreek: *Had de boom met het oor alleen bezoek van de jongen? Inderdaad ook van dieren zoals de stoet met kevers. Zijn er insecten die jouw oor bezoeken? En wat willen zij kwijt aan het oor? Als er tijd over is kunnen de snelle leerlingen met een restje was een klein insect maken en dat een plekje geven op het oor.*

TIP

Met een kleigereedschap met een fijne punt of een cocktailprikker kunnen leerlingen in hun wassen oor de textuur van schors tekenen.

STAP 4: Reflecteren - De oren krijgen een naam

TIJD: 10 minuten

Ruim op en rond af: Neem de leerlingen mee naar buiten naar de boom op het schoolplein. Laat de leerlingen, ter hoogte van hun eigen oor, hun wassen oor op de boomstam 'plakken' door het oor op de bast te duwen. (Zie bijlage 4 voor een impressie van wassen oren op een boomstam.)

Bespreek: *Hoe zullen we deze boom met oren noemen?*

Rond af: *Wat een goede naam! Nu hebben we echt een school waar iedereen gehoord wordt.*

TIP

Als de boom beschut staat en als de oren goed zijn aangedrukt kunnen de wassen oren zelfs op de boom blijven zitten tot de lente! In de lente kun je dan zien of de leerlingen zijn gegroeid. Komt hun eigen oor nu boven hun wassen oor uit?

VARIATIE

Wanneer je geen boom in de buurt hebt, laat je de leerlingen hun wassen oren op een stuk boomschors bevestigen door het oor daarop te duwen.

SCHOONMAAKTIP

Snoetendoekjes zijn ideaal om de plakkerige handen van de kinderen mee schoon te maken. Aan één doekje heeft een leerling genoeg. Zo voorkom je een enorme rij bij de gootsteen.

BIJLAGE 1: afbeelding oor

Bron: pixabay.com/nl/photos/oor-oor-schelp-luister-hoorzitting-2372090/

Op **deze website** staat een fotocompilatie met tien verschillende oren. Je kunt ook dierenoren laten zien ter inspiratie.

BIJLAGE 2: boetseertechnieken

Bekijk hier het instructiefilmpje over de boetseertechniek met was.

Foto: geboetseerd oor stap voor stap.

Foto: impressie verschillende wassen oren.

Foto: was bestaat in verschillende tinten. Bruin kun je ook mengen met wit. Zo krijg je verschillende kleurtonen.

Foto: blokje was van ongeveer 1 bij 2 cm.

BIJLAGE 3: kosteloos materiaal

Foto: voorbeelden kosteloos materiaal om te gebruiken als boetseergereedschap.

